ТАҚРИЗИ

мушовири илмӣ ба диссертатсияи доктории Нуриддин Парвин Раймалихон дар мавзуи «Ташаккул ва такмили сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Кори диссертатсионии Нуриддин Парвин Раймалихон мавзуи мубрами илмҳои сиёсии замони муосир буда, барои ҷомеаи мо аҳаммияти барҷастаи илмию назариявӣ ва сиёсию амалиро касб менамояд. Зеро амалисозии муваффақонаи сиёсати давлатии кадрҳо мустақиман ба муассирияти идоракунии сиёсии ҳокимият таъсир мерасонад. Бинобар ин, аз дидгоҳи назариявию методологӣ таҳия, қабул ва амалӣ намудани чунин сиёсати давлатии кадрҳо зарур аст, ки баланд бардоштани самаранокии идоракунии ҷомеаи Тоҷикистонро таъмин намуда, ҳамчунин ба рушди мутаносиб ва муътадили он таъсири мусбат расонад ва омили муҳимми ҳалли масъалаҳо ва мушкилиҳои раванди идоракунӣ гардад. Чунин сатҳи муносибатҳо эътимоди дутарафа байни ҳокимият ва шаҳрвандонро, ки рушди ҷомеа ва ташаббускории ҳар як шахсро, чун иштирокчии раванди идоракунии иҷтимоию сиёсӣ таъмин менамояд, тақвият мебахшад.

Дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон, махсусан дар даҳсолаҳои аввал аксарияти кадрҳои идоракунандаро шаҳрвандоне ташкил менамуданд, ки дар давраи Иттифоқи Советӣ таълим ва тарбия гирифта, ба раванди идоракунии сиёсию давлатӣ машғул буданд. Системаи сиёсии Иттифоқи Советӣ махсусият ва хусусиятҳои худро дошт, ки онҳо ҳатман дар ташаккул ва инкишофи низоми омодасозии кадрҳо ва тайёр намудани умумияти идоракунандагон мақоми хосаро касб намуда, таъсири муайянкунанда дошт. Низоми омодасозии кадрҳои идоракунандаи ҳизбӣ ва мақомоти давлатӣ вобаста ба давраи инкишоф ва таъсиррасониҳои идеологӣ равиши хосаеро пайдо намуда, аз он муваффақона истифода менамуданд. Аммо дар шароити ҳозира вазъият

ва воқеияти сиёсӣ кулан дигар буда, сатҳи дигари муносибатҳо ва ҳалли масъалаҳоро талаб менамояд. Давраи гузариши сиёсӣ, ки муносибатҳои ҷамъиятӣ, муносибатҳои байниҳамдигарии ҳокимияти сиёсӣ ва шаҳрвандон, муносибати идоракунандагон ва идорашавандагонро самти дигар бахшидааст зарурат ба ташаккул ва инкишофи нави муносибатҳои омодасозии кадрҳои идоракунандаро ба воқеият табдил додааст.

Зарурати таҳияи чунин сиёсати давлатии кадрҳо, ки бо мақоми нави сиёсии давлат, фарҳанги сиёсӣ ва миллии ташаккулёфтаи шаҳрвандони он муносиб ва мувофиқ бошад, ба баланд бардоштани муассирияти ҳокимияти сиёсии давлати Тоҷикистон дар роҳи бунёди ҷомеаи муосири демократӣ мусоидат менамояд.

Дар бораи сиёсати давлатии кадрҳо дар шароити кишварҳои гуногун таҳқиқоти зиёде анҷом ёфтаанд, ки онҳо воқеияти ҷамъиятиро вобаста ба макон ва замон инъикос менамоянд. Таълимот ва доктринаҳои гуногун дар кишварҳои мухталиф эҷод гардидаанд ва онҳо дар бештари мавридҳо боиси инкишоф ва танзимнамоиҳои дигари сиёсати кадрии давлатҳои миллӣ гардидаанд.

Новобаста аз он ки таваҷҷуҳи муҳаққиқон-сиёсатшиносон ба мавзуи ташаккул ва такмили сиёсати давлатии кадрҳо меафзояд, дар ин соҳа ҳанӯз бисёр масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ ҷой доранд, ки таҳлил ва хулосагириҳои илмию назариявӣ ва амалиро талаб доранд. Дар шароити Тоҷикистон низ рӯовариҳо ба масъалаҳои сиёсати кадрӣ ва умуман, идоракунии сиёсӣ оғоз гардида, тадриҷан хосияти анъанавӣ пайдо менамоянд. Худи масъалаҳои рушди сиёсии Тоҷикистон чунин заруратро ба миён меорад. Рисолаи диссертатсионии П.Р. Нуриддин низ яке аз таҳқиқоти мазкур аст, ки бо мақсади таҳияи сиёсати кадрии самаранок дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, паҳлуҳои гуногуни раванди мазкурро мавриди пажӯҳиш қарор медиҳад.

Дар раванди таҳқиқи мавзуи диссертатсия муаллиф асарҳои намояндагони мактабҳои гуногуни илмиро дар соҳаи сиёсати кадрҳо ва идоракунӣ, технологияи сиёсӣ, назария ва амалияи дарки масъалаҳои ҷомеаи муосирро бо дарназардошти шароити таърихӣ ва самтҳои муосири сиёсати давлатии кадрҳо мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор додааст. Аз ин рӯ, гуногунҷанба будани сиёсати давлатии кадрҳоро ба эътибор гирифта, муаллиф адабиёти мавҷударо ба таври муайян тақсимбандӣ ва таҳлил намудааст. Дар заминаи таҳлил ва хулосагириҳои адабиёти мавҷуда ва натиҷагириҳои воқеияти сиёсати давлатии кадрии Ҷумҳурии Тоҷикистон андешаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои хосаеро пешниҳод намудааст.

Замина ва захираҳои асосии таҳқиқотро Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, низоми сиёсию ҳуқуқии кишвар ва санадҳои зиёду мухталифи сиёсӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба масъалаҳои сиёсати давлатии кадрҳо, идоракунии давлатӣ бахшида шудаанд, стратегияҳо, консепсияҳо, барномаҳои давлатӣ оид ба сиёсати давлатии кадрҳо ва ҳамзамон фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, оид ба масъалаҳои тарбия, интихоб, ҷобаҷогузории кадрҳо ва умуман, идоракунии захираҳои инсонии мақомоти давлатӣ ташкил медиҳанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот дақиқ будани маълумотҳо, истифодаи сарчашмаҳои расмӣ, кофӣ будани ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот, гузарондани таҳқиқи эътимодноки диссертатсионӣ мебошад. Хулосаҳои таҳлилӣ ва пешниҳодҳои мушаххас дар асоси муайяннамоиҳои илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ манзур шудаанд.

Навгонии илмии таҳқиқоти мазкур махсусиятҳо ва хусусиятҳои ташаккули раванди коркард ва такмили сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Дар доираи таҳқиқот асосҳои консептуалию методологӣ, назариявию сиёсии сиёсати давлатии кадрҳо таҳлил гардиданд. Бори аввал дар илмҳои

сиёсии ватанӣ ҷанбаҳои сиёсӣ, воситаҳои амалӣ намудани сиёсати давлатии кадрҳо, самтҳои афзалиятнок ва роҳҳои такмили он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ гардиданд.

Аҳаммияти назариявии натиҷаҳои таҳқиқот аз шаклбандӣ намудани усулҳои сиёсӣ ва маъмурии масъалаи таҳқиқи сиёсати давлатии кадрҳо, таҳлили намунаҳои кор бо кадрҳо дар макон ва замони мухталиф ҳамчун падидаи барои Ҷумҳурии Тоҷикистон нави ҷамъиятию сиёсӣ, муқоисаи намунаи интихоб ва ҷобаҷогузории кадрҳо таркиб ёфтааст.

Аз рӯйи натиҷаҳои таҳлили илмии назарияи технологияи кадрӣ, ки дар таърихи таълимоти сиёсӣ ҷой доранд, муаллиф намунаҳои сиёсати давлатии кадрҳоро тақсимбандӣ намудааст. Сабабҳо ва омилҳои тағйирёбии сиёсати давлатии кадрҳо, давраҳои рушд ва таназзули онҳо дар афкори сиёсии ҷаҳонӣ ва дар амалияи идоракунӣ муайян карда шуданд.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқотро ворид намудани мафҳумҳои «вазифаҳои сиёсии сиёсати давлатии кадрҳо», «амнияти кадрӣ», «технологияи иттилоотии идоракунии равандҳои кадрӣ», «легитимияти сиёсати давлатии кадрҳо» ва ғайра ба низоми донишҳои муосири сиёсӣ мебошад, ки боиси такмили назарияи сиёсии сиёсати давлатии кадрҳо гаштаанд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот аз ҷанбаи маҷмӯӣ ва самтгирии амалии он, танзими вазифаҳои илмҳои идоракунӣ, аз ҷумла идоракунии сиёсӣ, идоракунии давлатӣ, идораи корҳо ва робита бо ҷомеа, ки махсусиятҳои ҷомеаи маданиро ошкор месозад ва инчунин идоракунии маҳаллӣ ва равандҳои худидоракуниҳои ҷамъиятиро фаро мегирад таркиб ёфтааст.

Нуктаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳо ба дарки амиқи зуҳуроти мушаххаси легитимияти самтҳои фаъолияти дастгоҳи сиёсати давлатии кадрҳо таъсири мусбат мерасонанд. Онҳо метавонанд барои таҳқиқоти

минбаъдаи соҳаи мазкур муфид бошанд ва дар фаъолияти амалии мақомоти ҳокимияти иҷроия ва ниҳодҳои дигари идоракунии давлатӣ ҳангоми ташаккули консепсияи соҳавии сиёсати кадрӣ истифода шаванд.

Асосҳои методологии таҳқиқоти сиёсати давлатии кадрҳоро асарҳои намояндагони мактабҳои илмии гуногун – Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи Россия, Иттиҳоди Европа, ИМА ва ғайра ташкил медиҳанд. Мактаби илми сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таҳқиқи сиёсати давлатии кадрҳо давраи ташаккулро аз бар менамояд. Кори диссертатсионии мазкур низ яке аз кӯшишҳои аввалин дар ин самти таҳқиқоти илмӣ ба ҳисоб меравад. Плюрализми андешаҳо, мавқеъҳо дар масъалаи сиёсати давлатии кадрҳо, роҳу воситаҳои такмили он ва ниҳоят ба амал баровардани ислоҳоти соҳаи идорӣ боиси баҳсҳои илмӣ мегарданд.

Сохтор ва мазмуни асосии рисола аз мақсади асосӣ ва вазифаҳои таҳқиқот бармеояд. Диссертатсия аз номгӯйи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, чор боб, натиҷаҳои асосии илмии таҳқиқот, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт ва интишороти муаллиф аз рӯйи мавзуи диссертатсия иборат мебошад.

Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқот, дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ ва заминаҳои назариявию методологии таҳқиқот, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект, предмет, усулҳо, соҳаҳо ва марҳалаҳои таҳқиқот муқаррар гардидааст. Ҳамзамон, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот, эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсионӣ, навгониҳои илмӣ, аҳамияти назариявию амалии таҳқиқот, нуқтаҳои ҳимояшаванда, саҳми шахсии довталаб, таъйиди диссертатсия ва иттилоот оид ба истифодаи натиҷаҳои он оварда шудааст. Яъне, талаботи низомномавӣ ва дастурамалҳои меъёрии Комиссияи олии аттетстатсионӣ вобаста ба сохтори диссертатсия ва барасмиятдарории он пурра риоя гардидаанд.

Боби якуми кори диссертатсионӣ – **“Асосҳои назариявию методологии таҳқиқоти сиёсати давлатии кадрҳо”** ба таҳлили заминаҳо,

захираҳо ва асосҳои методологии таҳқиқоти сиёсати давлатии кадрҳо, ҷанбаҳои назариявӣ, тазодҳо ва робитаҳои сиёсат, давлат ва кадрҳо ҳамчун падидаҳои таҳқиқоти илмӣ, фаҳмиши шаклӣ ва моҳиятии сиёсати давлатии кадрҳо бахшида шудааст. Яъне дар ин қисмати диссертатсия бештар асосҳои назариявию методологии таҳқиқоти сиёсати давлатии кадрҳоро мавриди пажӯҳиш қарор гирифтаанд.

Боби дуюми таҳқиқот – **“Пайдоиш, ташаккул ва инкишофи сиёсати давлатии кадрҳо”** ба омӯзиши масъалаҳои марҳалаҳои асосӣ ва натиҷагириҳои пайдоиш ва ташаккули назарияи сиёсати давлатии кадрҳо, хусусиятҳои инкишофи сиёсати давлатии кадрҳо дар Иттифоқи Советӣ ва таҳлили муқоисавии сиёсати кадрҳои давлатҳои тавоно бахшида шуда, муҳаққиқ пайдоиш, ташаккул ва инкишофи сиёсати давлатии кадрҳоро таҳқиқ намудааст.

Боби сеюми рисола – **“Ташаккул, инкишоф ва воситаҳои амалӣ намудани сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”** ба таҳқиқи асосҳои меъёрии ташаккули сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хусусиятҳои асосии он ва ҳамзамон низоми амалӣ намудани сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шуда, муаллиф ташаккул, инкишоф ва воситаҳои амалӣ намудани сиёсати давлатии кадрҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намудааст.

Дар боби чоруми диссертатсия – **“Самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳҳои такмили он”** самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мушкилиҳо, монеаҳо ва пешомади инкишофи сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил гардида, дар он пешниҳодҳои мушаххас ва хулосаҳои таҳлилӣ дарҷ гардидаанд.

Ҳамзамон дар хулосаи таҳқиқот, муҳаққиқ натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳоро ба таври пурра нишон додааст.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар ду монографияи илмӣ, зиёда аз бист мақолаҳои муаллиф дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шуданд. Инчунин диссертант доир ба масъалаҳои таҳқиқотӣ дар конференсияҳои байналмилалию ҷумҳуриявии илмию амалӣ ва семинарҳои илмӣ баромад намуда, нуқтаҳои асосии онро мавриди баҳси илмӣ қарор додааст.

Ҳамаи марҳалаҳои таҳқиқот, аз ҷумла интихоби мавзуъ, асосноккунӣ, муҳиммияти он, муайян намудани ҳадафи асосии таҳқиқот ва иҷрои вазифаҳои гузошташуда бо иштироки муаллиф анҷом дода шудаанд. Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия дар таҳқиқот, пешниҳоди андешаҳо, тавсиф ва таҳлили мафҳумии проблемаҳо, хулосаҳои таҳлилӣ, пешниҳодҳои мушаххас ва интишороти ӯ собит мегарданд.

П.Р. Нуриддин аҳамият ва арзишҳои илмию таҳқиқоти мавзуъ, муҳиммияти аз ҷиҳати назариявию методологӣ ва сиёсию амалӣ асоснок намудани таҳқиқи онро собит намудааст. Баҳсу мубоҳисаҳои илмӣ дар мавриди масъалаҳои гуногуни низоми омодасозии кадрхо, дуруст муайян намудани роҳу воситаҳои амалисозии раванди мазкур ва умуман, ҷустуҷӯ ва дарёфти масъалаҳои мустақили таҳқиқот, таҳлили мафҳумҳои зиёду мухталиф, категория ва қонуниятҳо, муайян намудани дастгоҳи мафҳумӣ, ки бевосита ба масъалаҳои сиёсати кадрӣ дахл доранд хусусиятҳои асосии кори диссертатсиониро ташкил медиҳанд. Муаллиф теъдоди зиёди корҳои таҳқиқотии муаллифони кишварҳои гуногунро гардиши илмӣ додааст, ки масъалаҳои гуногуни инкишофи Ҷумҳурии Тоҷикистон, махсусан, сиёсати кадрии онро ҳамчун низоми хосаи инкишофи босуботи ҷомеа ба доираи баҳси илмӣ кашидааст.

П.Р. Нуриддин дархостҳои худро мураттаб сохта, пешниҳодоти амалӣ ва пешбиниҳои илмӣ дар мавриди масъалаҳои таҳқиқшаванда иброз намудааст. Ҳамаи ин гувоҳи он аст, ки муаллиф сатҳи касбияти зарурӣ ва қобилияти таҳқиқоти илмии сатҳи баландро пайдо намудааст.

Кори диссертатсионӣ ба таври мантиқӣ таълиф гардида, маводҳои таҳқиқотҳои илмӣ ба таври амиқ таҳлил гардида, натиҷаҳо хулосагирӣ шудаанд, тавсияҳои муҳим пешниҳод гардидаанд, ки аҳамияти амалиро касб менамоянд. Онҳоро метавон дар раванди таҳия ва амалӣ намудани сиёсати кадрии Тоҷикистон ва кишварҳои ҳамтои он ба таври васеъ истифода намуд.

Автореферат ва корҳои илмие, ки дар мавзуи таҳқиқотӣ чоп гардидаанд мазмуни асосии кори диссертатсиониро инъикос менамоянд.

П.Р. Нуриддин аз худ дониши амиқ ва маҳорати истифодаи методҳои муосири таҳлил ва натиҷагириро нишон дода, қобилияти баланде барои гузаронидани таҳқиқоти мустақилонаи илмиро нишон додааст. Кори диссертатсионии ӯ ба таври таҳқиқотию таҳлилӣ ва таснифотӣ иншо шуда, дар он дар асоси андешаҳои муаллиф ҳолатҳои илмию назариявӣ ва амалӣ ба таври зарурӣ таҳия гардидаанд.

Ҳамин тавр, П.Р. Нуриддин ҳамчун муҳаққиқ дорои дониши қавии сиёсӣ, инчунин устоди хуб ташаккулёфта буда, рисолае бо усули хос, методологияи пазируфта ва муносибати объективонае ба раванду ҳодисаҳои сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия намудааст. Истифодаи хулосаҳо ва пешниҳодот ҳам барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам барои кишварҳои дигар арзишманд буда, дар дарки масъалаҳо ва дарёфти ҳалли онҳо ҷойгоҳи хоса пайдо менамояд.

Кори диссертатсионӣ пажӯҳиши илмии мустақилона мебошад. Он аз рӯйи мазмуну мундариҷа ба ихтисоси интихобшуда пурра мувофиқ аст. Адабиёти истифодашуда, хулосаҳои таҳлилӣ, мазмуну мундариҷаи рисола, методҳои истифодашуда ба ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ дар пайвасти бевосита қарор доранд.

Кори диссертатсионии П.Р. Нуриддин дар мавзуи «Ташаккул ва такмили сиёсати давлатии кадрҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» рӯзмаррагӣ ва навгониҳоро ба таври барҷаста таҷассум намуда, ба талаботҳо оид ба диссертатсияҳо дар мавриди дарёфти дараҷаи илмии доктори илм мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Мушовири илмӣ, доктори илмҳои сиёсӣ,
профессори кафедраи сиёсатшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Зокиров Г.Н.

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17.
Телефон (моб.): (+992) 918 70 89 57;
E-mail: zokirov.1959@mail.ru

Имзои Г.Н. Зокировро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Тавқиев Э.

20-уми июни соли 2023